

Handläggare

Ramona Andersson Forsman (rfn011)

Fastställare

Maria Strandberg (msg003)

Gäller för

Hälsö- och sjukvårdsförvaltning

Dokumenttyp

Riktlinje

Giltigt till och med

2026-11-22

Fastställt

2023-11-28

Reviderat

2025-05-22

Granskare

Hanna Själin (hsn011), Anneli Frithz (abm024)

Dokumentnr / Version

787464 / Version 2

Processägare**Ytterligare information**

Extern granskare:

Anna Böhlenius, Kramfors kommun

Veronica Öqvist, Sollefteå kommun

Ersätter dokument 496223

Förskrivning av individuellt utprovade hjälpmedel i Västernorrland

Innehållsförteckning

Inledning	3
Målet med hjälpmedel	3
Medicintekniska produkter	3
Definition av hjälpmedel	4
Ansvarsfördelning	4
Vårdgivaren	4
Förskrivaren	4
Förskrivningsrätt	4
Patienten	4
Prioriteringar	5
Beslutsstöd för hjälpmedelsförskrivning i Västernorrland	5
Behovstrappor	5
Egenansvar	5
Förskrivningsprocessen	5
Västernorrlands hjälpmedelssortiment	6
Hjälpmedel utanför beslutat sortiment	6
Förtroendeförskrivning	6
Information om hjälpmedel	6
Avgifter	6
Invånarinvolvering, synpunkter och klagomål	7
Negativa händelser eller tillbud	7
Förskrivning av hjälpmedel i samband med utomlänsvård	7
Förskrivning av hjälpmedel till personer med skyddade personuppgifter	7
Förskrivning av hjälpmedel till personer som befinner sig i hemlöshet	7
Hjälpmedel till personer från andra länder	7
Hjälpmedel till asylsökande/tillståndslösa/papperslösa/gömda	7
Hjälpmedel i förskola, fritidshem, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola	8
Områden som inte omfattas av riktlinjen	8
Grundutrustning	8
Arbets hjälpmedel	8

Pedagogiska hjälpmedel inom skolan	8
--	---

Inledning

Kommuner och regioner ska utifrån hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) planera och tillhandahålla hälso- och sjukvård utifrån medborgarnas behov, vilket även innefattar hjälpmedel. Region Västernorrland och länets kommuner; Kramfors, Härnösand, Sollefteå, Sundsvall, Timrå, Ånge och Örnsköldsvik har kommit överens om en gemensam riktlinje för förskrivning av individuellt utprovade hjälpmedel. Riktlinjen gäller för forskrivare inom behovsområdena förflytta sig, kommunicera, aktiviteter i dagliga livet samt vård och behandling. I riktlinjen används fortsättningsvis begreppet hjälpmedel för individuellt utprovade hjälpmedel.

Riktlinjen ska vägleda och stödja vid förskrivning av hjälpmedel genom att:

- skapa en gemensam grund för förskrivning av hjälpmedel
- säkerställa en jämlik och säker tillgång till hjälpmedel för invånare i Västernorrland

Det finns en Avsiktsförklaring för hjälpmedelsförsörjning i Västernorrlands län och den är central för hjälpmedelssamverkan i länet. Avsiktsförklaringen beskriver den gemensamma synen och viljeinriktningen för hjälpmedelsförsörjningen i länet.

I länet finns en länsövergripande Hjälpmedelskommitté. Här sker samverkan kring hjälpmedelsfrågor ur ett regionalt perspektiv. Hjälpmedelskommittén verkar för en jämlik, patientsäker och kostnadseffektiv hjälpmedelsförsörjning i länet. Ansvarig för Hjälpmedelskommittén är Länsledningen HälSam.

Målet med hjälpmedel

- Förebygga framtida eller förväntad funktionsnedsättning.
- Förbättra eller bibehålla aktivitetsförmåga och delaktighet samt kroppsfunktioner och kroppsstrukturer.
- Kompensera för strukturavvikelse, funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning, delaktighetsinskränkning samt hindrande omgivningsfaktorer.
- Möjliggöra lek och utveckling för barn och ungdomar.

Medicintekniska produkter

Hjälpmedel som förskrivs är till största del medicintekniska produkter, vilka definieras i EU-förordningen (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter, förkortad MDR. Enligt artikel 2 i nämnda förordning kan en medicinteknisk produkt vara instrument, apparat, anordning, programvara, implantat, reagens, material eller annan artikel. Förutsättningen är att en medicinteknisk produkt ska användas på människan och ha något eller några av följande medicinska ändamål:

- Diagnos, profylax, övervakning, prediktion, prognos, behandling, lindring eller kompensation av sjukdom och/eller funktionsnedsättning
- Undersökning, ersättning eller ändring av anatomin eller av en fysiologisk eller patologisk process eller ett fysiologiskt eller patologiskt tillstånd
- Tillhandahållande av information genom undersökning in vitro av prover från människokroppen, inklusive donationer av organ, blod och vävnad.

Definition av hjälpmedel

Hjälpmedel definieras enligt Socialstyrelsen som hjälpmedel för det dagliga livet eller hjälpmedel för vård och behandling.

Ansvarsfördelning

Vårdgivaren

I Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2021:52) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården framgår att vårdgivaren ansvarar för att fastställa rutiner för:

- Användning och hantering av medicintekniska produkter.
- Förskrivning, utlämnande och tillförande av en medicinteknisk produkt till en patient.

Vårdgivaren ansvarar för att utse forskrivare av hjälpmedel genom att bedöma om hälso- och sjukvårdspersonalens eller annan berörd personals utbildning är adekvat mot den kompetens som krävs.

Förskrivaren

Hälso- och sjukvårdspersonal som ska hantera medicintekniska produkter ska ha kunskap om produkternas funktion, risker vid användning, vilka åtgärder som behöver vidtas för att begränsa en vårdskada vid en negativ händelse samt hanteringen av produkterna (HSLF-FS 2021:52).

Bedömning och förskrivning av hjälpmedel ska utgå från Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). Arbetsuppgiften att bedöma behov av och förskriva hjälpmedel kan inte överlåtas eller delegeras.

Förskrivningsrätt

För att erhålla förskrivningsrätt av vårdgivaren ska forskrivaren genomgå obligatorisk forskrivarutbildning vart tredje år vilket innefattar:

1. Socialstyrelsens utbildning om förskrivning av hjälpmedel
2. Forskrivarutbildning Västernorrland

Patienten

Hjälpmedel är alltid ett lån för patienten och får inte användas av någon annan än den namngivne patienten. Patienten ansvarar för hanteringen av hjälpmedlet och är skyldig

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2023-11-28	2025-05-22	2026-11-22	787464 / Version 2

att sköta sitt hjälpmedel väl, följa förskrivarens instruktioner samt hjälpmedlets bruksanvisning. Patienten ska kontakta vårdgivaren om behovet förändras eller upphör, vid flytt, tillbud, olycka eller stöld.

Prioriteringar

Prioriteringar inom hälso- och sjukvården utgår från den etiska plattformen, vilken innefattar följande principer:

- Människovärdesprincipen
- Behovs- och solidaritetsprincipen
- Kostnadseffektivitetsprincipen

Beslutsstöd för hjälpmedelsförskrivning i Västernorrland

För att säkerställa likvärdiga bedömningar och prioriteringar på individnivå finns beslutsstöd för hjälpmedelsförskrivning i Västernorrland som ett stöd till förskrivare i förskrivningsprocessen.

Behovstrappor

Behovstrapporna anger vilka behovsområden som är förskrivningsbara i Västernorrland. Här finns de kriterier som gäller för förskrivning av hjälpmedel samt vilka yrkeskategorier som har förskrivningsrätt.

Egenansvar

Om förskrivaren bedömt att patientens hjälpmedelsbehov inte omfattas av hälso- och sjukvårdens ansvar, ska förskrivaren hänvisa patienten till att själv köpa produkten. I patientens egenansvar ingår ansvar för inköp av produkten, eventuella justeringar, service, underhåll och försäkring. Förskrivaren ansvarar för att ge råd om lämplig produkt.

Hjälpmedel för fritid och vistelse i fritidshus tillgodoses inte i Västernorrland.

Förskrivningsprocessen

Vid förskrivning av hjälpmedel finns följande utgångspunkter:

- att hjälpmedlet är en del av rehabilitering, habilitering, vård och behandling och är medicinskt motiverat
- att hjälpmedlet kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens för bedömning, utprovning och anpassning
- att bedömningen följer den prioritering som gäller för övrig hälso- och sjukvård
- att tillhandahålla ett (1) hjälpmedel med liknande funktion för att tillgodose patientens behov

Varje förskrivning ska föregås av en individuell behovsbedömning och hjälpmedel ska vara individuellt utprovat till namngiven patient. Patienten ska ha en aktiv roll i förskrivningsprocessen, men förskrivaren ansvarar för att hjälpmedlet motsvarar

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2023-11-28	2025-05-22	2026-11-22	787464 / Version 2

patientens behov. Om det finns flera likvärdiga hjälpmedel tillgängliga ska patienten ges möjlighet att välja, under förutsättning att det är befogat med hänsyn till behovet och hjälpmedlets kostnad (7 kap. 2 § Patientlagen SFS 2014:831).

Förskrivning av hjälpmedel i Västernorrland ska följa Socialstyrelsens förskrivningsprocess, vilken omfattar följande steg:

- Prova ut, anpassa och välja lämplig specifik produkt
- Specialanpassning vid behov – initiera och utfärda anvisning
- Informera
- Instruera och träna
- Följa upp och utvärdera funktion och nytta.

Västernorrlands hjälpmedelssortiment

Hjälpmedelssortimentet består av de hjälpmedel som är förskrivningsbara i Västernorrland, vilket fastställs av Hjälpmedelskommittén. Majoriteten av de hjälpmedel som tillhandahålls är medicintekniska produkter, i hjälpmedelssortimentet förekommer även ett fåtal konsumentprodukter.

Hjälpmedel utanför beslutat sortiment

Om hjälpmedelssortimentet inte kan tillgodose patientens behov finns möjlighet att ansöka om hjälpmedel utanför beslutat sortiment. Detta genom ett så kallat ordnat införande inom behovsområdena förflytta sig, kommunicera, aktiviteter i dagliga livet samt vård och behandling.

Förtroendeförskrivning

Förtroendeförskrivning används för att underlätta en obruten rehab/habiliteringsprocess, vilket innebär att patienten ska få tillgång till hjälpmedel, när behov finns, oavsett huvudman. För vissa verksamheter är det en annan vårdgivare som är kostnadsansvarig för hjälpmedlet än den förskrivande enheten. Förtroendeförskrivare har samma ansvar att följa gällande regelverk kring hjälpmedelsförskrivning som övriga förskrivare. Detta regleras i Avtal om övertagande av hemsjukvård mellan Landstinget Västernorrland och kommunerna i Västernorrlands län.

Information om hjälpmedel

På 1177.se, regionens och kommunernas hemsidor finns information riktad till Västernorrlands invånare angående egenansvar samt hjälpmedel.

Avgifter

Beslut om avgifter fattas av regionen och respektive kommun och avgifterna kan skilja mellan de olika huvudmännen.

Invånarinvolvering, synpunkter och klagomål

Patienter, närstående och invånares synpunkter, erfarenheter och upplevelser ska tas till vara i Västernorrlands län. Utgångspunkten är att invånarna ska vara aktiva medskapare. Vid synpunkter eller klagomål ska patienten i första hand vända sig till den verksamhet som bedömt behovet. Om patienten inte får svar eller inte är nöjd med svaret kan hen kontakta Patientnämnden i Västernorrland – Etiska nämnden.

Negativa händelser eller tillbud

Vid negativa händelser eller tillbud kring hjälpmedel ska det aktuella hjälpmedlet tas ur bruk och patienten ska ta kontakt med den verksamhet som utfört förskrivningen. Negativa händelser eller tillbud kring hjälpmedel ska rapporteras av förskrivaren och hanteras enligt gällande rutiner.

Enligt bestämmelser i Patientskadelagen (SFS 1996:799) kan en patient ha rätt till patientskadeersättning från patientförsäkringen, om en personskada uppstår.

Förskrivning av hjälpmedel i samband med utomlänsvård

Förskrivning av hjälpmedel i samband med utomlänsvård styrs av Riksavtalet för utomlänsvård och kommentarer, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Förskrivning av hjälpmedel till personer med skyddade personuppgifter

Personer med skyddade personuppgifter har rätt till hjälpmedel på samma villkor som andra invånare.

Förskrivning av hjälpmedel till personer som befinner sig i hemlöshet

Personer som befinner sig i hemlöshet har rätt till hjälpmedel på samma villkor som andra invånare.

Hjälpmedel till personer från andra länder

Handboken från SKR, Vård av personer från andra länder, beskriver regler och riktlinjer kring vård av personer från andra länder.

Hjälpmedel till asylsökande/tillståndslösa/papperslösa/gömnda

Hjälpmedel till personer som är asylsökande/tillståndslösa/papperslösa/gömnda ansvarar regionen för.

Hjälpmedel i förskola, fritidshem, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola

För hjälpmedel som elever med funktionsnedsättning använder i skolan är ansvaret delat mellan kommunerna och regionen. I Västernorrland har en överenskommelse träffats mellan region Västernorrland, Länsverksamhet Habilitering, Länsverksamhet barn och ungdomspsykiatri och Västernorrlands läns kommuner, Överenskommelse gällande hjälpmedel i pedagogisk verksamhet.

Områden som inte omfattas av riktlinjen

Grundutrustning

Med grundutrustning avses utrustning som kan användas av flera personer, utifrån förväntat behov i verksamheten.

Arbetshjälpmedel

Med arbetshjälpmedel avses hjälpmedel som är anpassade efter specifik sjukdom eller funktionsnedsättning och som krävs för att kunna utföra arbetsuppgifterna.

Pedagogiska hjälpmedel inom skolan

Skolan ansvarar för läromedel och pedagogiska hjälpmedel.

Relaterad information